

ROLUL SISTEMELOR INFORMAȚIONALE PUBLICE ÎN PROCESUL DE ATENUARE/ELIMINARE A RISCURILOR, AMENINȚĂRILOR ȘI VULNERABILITĂȚILOR DE NATURĂ FINANCIARĂ CU IMPACT ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

THE ROLE OF PUBLIC INFORMATIONAL SYSTEMS IN DIMINISHING/ELIMINATING PROCESS OF FINANCIAL RISKS, THREATS AND VULNERABILITIES WITH IMPACT ON NATIONAL SECURITY

Ec.drd. Tiberiu-Valentin MAVRODIN*

Lărgirea spectrului de riscuri neconvenționale și necesitatea identificării timpurii a tuturor factorilor de risc și amenințări la adresa securității naționale reprezintă argumentele dezvoltării unor modalități specifice de gestionare și de contracarare a acestora. În acest context, implementarea unor sisteme avansate de colectare și de verificare a informațiilor de tip financiar aparținând sectorului public va determina o serie de efecte pozitive în direcția îmbunătățirii disciplinei și managementului financiar în sectorul public, dar și un instrument eficace de atenuare/eliminare a pericolelor și amenințărilor de natură financiară la adresa securității naționale.

The widening of the unconventional risks spectrum and the necessity of the early identification of the entire range of risks and threats on national security represent strong arguments for developing specific ways to manage and counteract them. In this context, the implementation of an advanced systems for collecting and verifying financial information belonging to the public sector will determine a series of positive effects for improving the financial discipline and management in public sector, and also an efficacious instrument for attenuation/elimination of the risks and threats to national security.

Cuvinte-cheie: informația; securitate națională; disciplina financiară; sector public; sisteme informaționale.

Keywords: information; national security; financial discipline; public sector; informational systems.

Contextul mondial actual, extrem de abordare globală, deschisă, multidisciplinară, controversat și efervescent, caracterizat de bazată pe anticiparea evenimentelor în funcție de prezența unor zone de haos și dezordine socială particularitățile și specificul anumitor perioade vaste, în care amenințările la adresa securității, temporale sau conjuncturi socioeconomice. generează atât la nivel individual, cât și la nivel

macro, o stare de profundă insecuritate la adresa tuturor, determină – datorită potențialului ridicat de contagiune și de propagare a diferitelor tipuri de pericole și amenințări – necesitatea regândirii abordărilor și strategiilor în domeniul securității și, astfel, trecerea de la teoriile clasice către o Această abordare a devenit posibilă în condițiile în care, la nivel național și internațional, au fost identificate noi resurse de securitate, prin punerea în valoare a unor noi dimensiuni neconvenționale – politică, economică, financiară, civică, ecologică – dimensiuni care dețin cel puțin același nivel de importanță ca și cele tradiționale (socială și militară).

**Ministerul Finanțelor Publice*

e-mail: vali_mfin@yahoo.com

Lărgirea spectrului de riscuri neconvenționale, prin luarea în considerare a dimensiunii economice,

financiare, ecologice etc., diversificarea tipologiei crizelor și conflictelor generează provocări multiple, care necesită reacții multidirecționale, bazate pe mobilitate, diversitate, coerență și

Importanța existenței la nivelul oricăror state moderne a unor sisteme informaționale avansate în domeniul financiar este dată de efectele benefice în direcția susținerii procesului curent de management

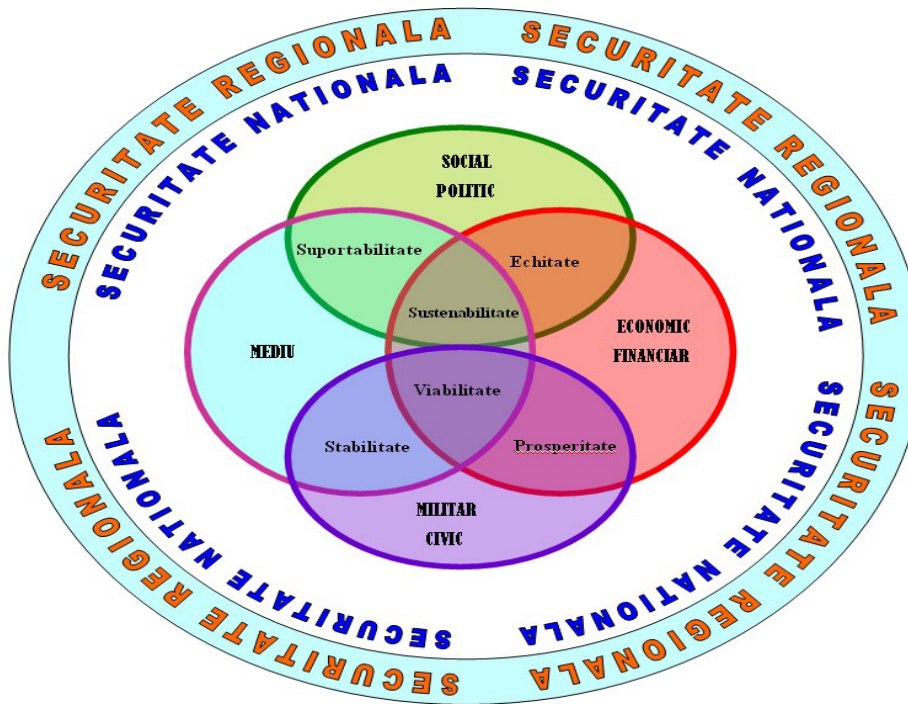

Fig. 1 Reprezentarea grafică a determinantelor stării de securitate

complementaritate¹ atât în spațiul intern, cât și în cel internațional, iar identificarea timpurie a tuturor factorilor de risc și amenințări la adresa securității naționale, și dezvoltarea unor modalități specifice de gestionare și atenuare a efectelor acestora ar trebui să reprezinte o prioritate în vederea atingerii dezideratelor securității naționale.

În acest context, cel mai important instrument în lupta contra pericolelor și agresiunilor la adresa statelor și a comunităților naționale și internaționale este INFORMAȚIA – componentă de bază a intelligence-ului contemporan – de calitate, cantitatea și modul de utilizare a acesteia depinzând câștigătorul și învinsul oricărui „război“ modern. Astfel, rezultatul unei confruntări nu mai este decis de curajul, vitejia combatanților, ci de informațiile pe care părțile implicate le dețin.

Pornind de la aceste considerații, prin intrapolare, putem afirma faptul că informația de natură financiară ocupă un loc similar, reprezentând instrumentul de bază în atenuarea și contracararea riscurilor, vulnerabilităților și amenințărilor de natură financiară la adresa securității naționale.

a activităților, dar și datorită faptului că acestea ar reprezenta o „armă” extrem de eficace în procesul de contracarare a eventualelor riscuri, vulnerabilități și amenințări de natură financiară la adresa securității naționale.

Lipsa informațiilor financiare în sectorul public împiedică manifestarea unei transparențe și eficiențe guvernamentale, și contribuie la întărirea percepției cu privire la existența anumitor probleme de guvernare și siguranță națională în respectiva țară.

Nevoia de cunoaștere a datelor specific bugetare detaliate la nivel primar și organizarea acestor informații în cadrul unor sisteme de colectare și stocare avansate derivă și din faptul că, în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, execuția bugetară și procesele contabile au fost și sunt încă procese preponderent manuale sau susținute de sisteme de soft neadecvate, învechite, determinând efecte adverse asupra modului de funcționare a sistemului de planificare și management al cheltuielilor publice, subminând eficacitatea eficienței furnizării serviciilor publice. Mai mult decât atât, aceste sisteme nu pot furniza rapoarte și analize multicriteriale și pe serii de timp către

instituțiile cu competențe în domeniu, extrem de utile în scopul identificării eventualelor operațiuni financiare ce ar putea avea impact negativ asupra securității naționale.

Tocmai din aceste considerente grupul celor mai dezvoltate țări G20 a accentuat, în ultimul timp, nevoia pentru o raportare transparentă, comparabilă, a informațiilor aferente sectorului public, inclusiv balanțele sectorului public, în vederea identificării rapide a eventualelor dezechilibre, realizării anumitor comparații între instituțiile publice naționale sau internaționale, creșterii transparenței și responsabilității în utilizarea fondurilor publice, dar și în scopul reducerii riscului de fraudă și de corupție².

Concret, din punct de vedere teoretic, obiectivele implementării unor sisteme de culegere și stocare a informațiilor de tip financiar la nivel detaliat în sectorul public sunt:

- cunoașterea în timp real a situației financiare a instituțiilor publice/sau a unui anumit domeniu de activitate;

- facilitarea întocmirii unor analize și rapoarte multicriteriale pe serii de timp, în scopul identificării trendurilor și a progreselor/regreselor înregistrate, reprezentând un instrument eficace de verificare și management public;

- optimizarea mecanismelor fiscal bugetare prin crearea unor pârgii de eliminare a unor practici economice primejdioase (cum ar fi, acumularea de arierate, efectuarea unor angajamente de resurse guvernamentale insuficient controlate, împrumuturi excesive, alocări defectuoase ale fondurilor publice etc.).

Însă cel mai important beneficiu derivă din utilitatea acestora în lupta privind contracararea diverselor riscuri, amenințări de natură financiară asupra securității naționale și cunoașterea principalelor vulnerabilități ale sectorului public. Avem în vedere aici desfășurarea anumitor operațiuni frauduloase (de exemplu deturnare de fonduri, gestiune frauduloasă, delapidare) cu potențial nefast asupra întregului sector economic și implicit asupra securității naționale. Frauda în domeniul financiar public se referă, printre altele, la erorile intenționate de raportarea sau la omiterea deliberată a unor informații semnificative cu privire la înregistrările contabile, documentele de sinteză contabilă, alte rapoarte, documente sau înregistrări, cum ar fi:

- raportarea cu intenție a unor date financiar-contabile care nu reflectă realitatea și, în consecință, induc în eroare beneficiarii acestora;

- deturnarea, delapidarea, însușirea ilegală a activelor³ etc.

În cazul concret al României, necesitatea reducerii deficitului bugetului general consolidat prin diminuarea arieratelor înregistrate de entitățile publice, a întăririi disciplinei bugetare la nivelul entităților publice și a responsabilizării ordonatorilor de credite în procesul bugetar, dar și nevoia de cunoaștere a unor informații detaliate, au reprezentat argumentele forte în direcția implementării unor astfel de sisteme avansate de control al angajamentelor bugetare și de colectare și gestionare a informațiilor publice.

Deși beneficiile menționate sunt de necontestat, coordonatele dimensionale ale sectorului public românesc sugerează anvergura acestor schimbări, anticipând posibilitatea apariției unor dificultăți în implementarea unor astfel de sisteme avansate de colectare a informațiilor din sectorul public:

Administrația publică centrală:

60 de ordonatori principali de credite;
400 de ordonatori secundari de credite;
3.000 de ordonatori terțiari de credite.

Administrația publică locală:

3.200 de ordonatori principali de credite;
800 de ordonatori secundari de credite;
6.000 de ordonatori terțiari de credite.

Total: 13.460 de instituții publice, respectiv un total estimat de 50.000 de utilizatori.

Prin urmare, realizarea și punerea în funcțiune a unui asemenea sistem informațional național complex va modifica profund mecanismele actuale de raportare și centralizare a informațiilor în sectorul public, conturându-se necesitatea întocmirii unor planuri detaliate care vor trebui să clarifice și să stabilească, pe de o parte, resursele, evoluțiile, competențele și acțiunile necesare, și pe de altă parte, termenele estimate pentru finalizarea fiecărei acțiuni.

Cu toate acestea, rezultatele ce urmează a fi obținute și avantajele unui astfel de sistem sunt:

- reducerea timpilor de agregare a datelor și de producere a indicatorilor;

- îmbunătățirea disciplinei financiare (fiscale) și prevenirea formării datoriilor de către instituțiile publice;

• extinderea nivelului de detaliere a indicatorilor de raportare (utilizarea standardelor clasificării economice a activităților guvernamentale COFOG nivel 2 pentru raportarea execuției financiare,

bugetare de angajament pentru a evalua valoarea contractelor încheiate, urmărirea arieratelor etc.;
 • centrul de greutate al activității derulate se va muta din zona de generare și colectare de date în

Fig. 2 Entitățile raportoare în cadrul sistemului informațional național

standarde care solicită informații mult mai detaliate din partea instituțiilor publice);

• furnizarea către instituțiile publice și către alte părți interesate conform competențelor legale în domeniul de informații detaliate cu privire la execuția bugetară a ordonatorilor principali și a celor din subordinea acestora, în vederea realizării unor verificări și a unui management bugetar corespunzător (de exemplu, urmărirea creditelor

zona analizei și deciziei manageriale. Acest aspect va contribui la apariția și la dezvoltarea unei culturi durabile de management în administrația publică din România;

• furnizarea de rapoarte multicriteriale și pe serii de timp din datele colectate către părțile interesate, conform atribuțiilor și competențelor acestora, prin intermediul cărora operațiuni frauduloase de tipul: prezentarea/expunerea eronată (greșită) sau

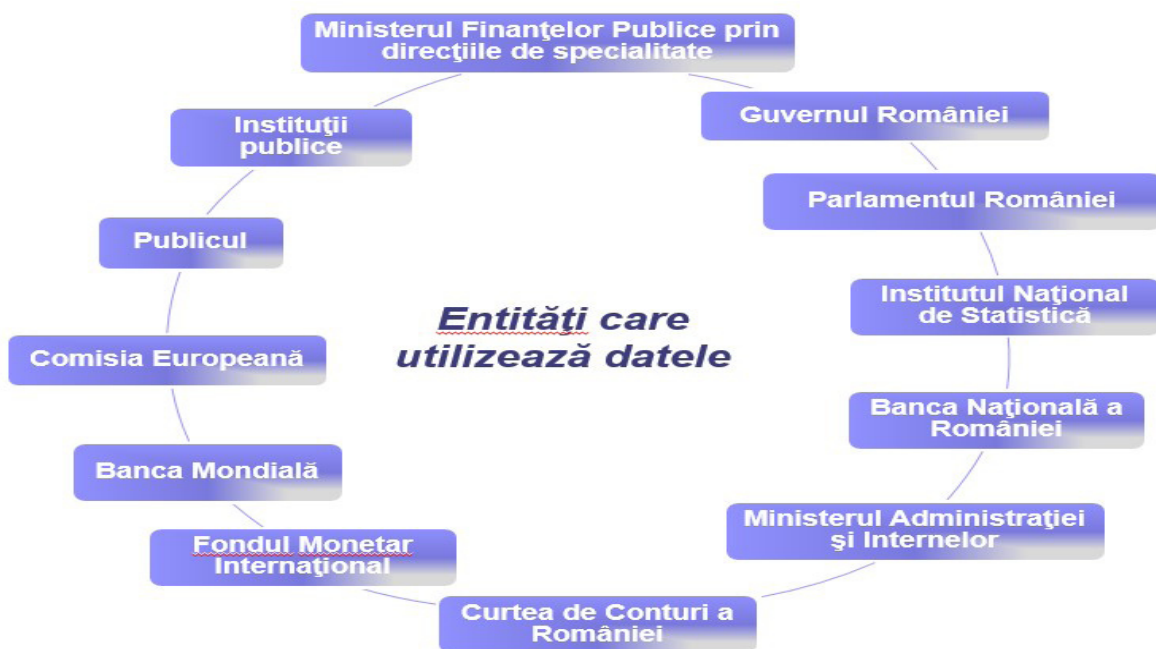

Fig. 3 Utilizatorii sistemului informațional național

omiterea intenționată a unor evenimente, tranzacții sau a altor informații semnificative, falsificarea sau alterarea/schimbarea înregistrărilor contabile etc., pot fi identificate mult mai facil;

- validarea (verificarea) datelor raportate în cadrul situațiilor financiare ale ordonatorilor de credite cu datele primare înregistrate în trezorerie – date de detaliu aparținând fiecărui ordonator de credite (controlul angajamentelor prin verificarea automată a încadrării rezervării de angajament în bugetul disponibil, încadrarea plăților în limitele bugetelor aprobate și a programelor actualizate la nivelul fiecărei instituții publice, încadrarea veniturilor și a cheltuielilor în limitele bugetelor aprobate și a programelor actualizate la nivelul fiecărei instituții publice etc.

- devansează dificultățile implementării unui astfel de sistem la nivelul sectorului public național.

În concluzie, constatăm faptul că implementarea unor astfel de sisteme și mecanisme avansate determină o serie de influențe pozitive ce se manifestă atât în plan instituțional – prin dobândirea de către factorii de decizie a unei mai bune înțelegeri asupra aspectelor circumscrise anumitor situații, facilitând creșterea eficienței economice – printr-o alocare eficientă a resurselor publice, cât și în planul securității naționale – prin punerea la dispoziția entităților cu competențe în domeniu a unui instrument complex, extrem de util în direcția atenuării/eliminării pericolelor și amenințărilor de natură financiară la adresa securității naționale.

Mai mult decât atât, este demonstrat faptul că implementarea în alte state a unor sisteme similare a determinat, în mod automat, creșterea transparenței la nivelul sectorului public și implicit scăderea nivelului de corupție și fraudă, în paralel cu adoptarea unor politici economice realiste și adecvate împrejurărilor și exigențelor momentului.

Deși nu este un „medicament” universal valabil – un „antidot” al problemelor existente în sectorul public – implementarea unui astfel de sistem contribuie, în mod cert, la atenuarea riscurilor

și amenințărilor de natură financiară la adresa securității naționale și îmbunătățirea proceselor derulate la nivelul sectorului public, în general.

Această lucrare este elaborată și publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română ca parte din proiectul cofinanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului „**Pluri și Interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale**” – cod proiect POSDRU/159/1.5/S/141086. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Titlul proiectului **Pluri și Interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale**.

NOTE:

1 Mihai Stănișoară, *Informațiile ca fundament al deciziei și acțiunii strategice*, 2008, www.sri.ro/upload/MStanisoara.pdf

2 Ionel Enache, *Planificarea și organizarea serviciilor*, 2004, <http://ebooks.unibuc.ro/StiinteCOM/planif/intro.htm>

3 PwC – *Centrul de Cercetare a Sectorului Public Towards a new era in government accounting and reporting*, 2013, www.pwc.com/ipsassurvey

4 *Ordinul Viceprim-ministrului, Ministerul Afacerilor Interne nr. 18/2015 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exercitarea auditului public intern în Ministerul Afacerilor Interne și a Cartei auditului intern în Ministerul Afacerilor Interne*.

BIBLIOGRAFIE

Enache Ionel, *Planificarea și organizarea serviciilor*, 2004, <http://ebooks.unibuc.ro/StiinteCOM/planif/intro.htm>

Stănișoară Mihai, *Informațiile ca fundament al deciziei și acțiunii strategice*, 2008, www.sri.ro/upload/MStanisoara.pdf

PwC – *Centrul de Cercetare a Sectorului Public, Towards a new era in government accounting and reporting*, 2013, www.pwc.com/ipsassurvey

Ordinul Viceprim-ministrului, Ministerul Afacerilor Interne nr. 18/2015 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exercitarea auditului public intern în Ministerul Afacerilor Interne și a Cartei auditului intern în Ministerul Afacerilor Interne.